

Duinen in beweging

Symposium over duinbeheer op de Waddeneilanden

MARC JANSSEN

Op 10 november 1989 is er in Leeuwarden een symposium gehouden over het duinbeheer in het Waddengebied. Dit beheer is meer en meer aan kritiek onderhevig. Van diverse kanten wordt aangedrongen op een verandering van het beheer, waarbij de nadruk ligt op minder ingrijpen door de mens en meer inspelen op natuurlijke processen.

De dag werd georganiseerd door de Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee (de Waddenvereniging) en de Stichting Duinbehoud.

Als eerste kwam Karel van der Zweep van de Waddenvereniging aan het woord. Hij schetste een duidelijk beeld van de problematiek en pleitte voor een zo min mogelijk ingrijpen in de kustvorming op de eilanden. De oostelijke delen van Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog zouden zijns inziens aan de natuur moeten worden gelaten. Daarbij pleitte hij voor het stimuleren van sluftervorming op Schiermonnikoog, Ameland, Vlieland en Texel. Tijdens de ochtendlezingen kwamen uitgebreid de basisprincipes aan de orde die ten grondslag (zouden moeten) liggen aan het beheer van de duinen. Doeke Eisma (NIOZ-Texel) behandelde de principes van het zandtransport langs de waddenkust. Hierbij werden zaken als natuurlijke afslag en aangroei met elkaar in verband gebracht. Jan Klijn (Instituut voor onderzoek van het landelijk gebied) behandelde de principes van duinvorming en bodemontwikkeling; en Ab Grootjans (RU-Groningen) behandelde de hydrologische randvoorwaarden voor natuurherstel op de waddeneilanden.

Natuurlijke duinvorming door een samenspel van zee en wind vindt op de Waddeneilanden nog steeds plaats (foto: Marc Janssen).

Texel

Het middagprogramma van de dag werd geopend door Sytske Dijkse van de Werkgroep Landschapszorg Texel. Zij stelde de toenemende recreatie en aantasting van de natuur op het eiland aan de kaak. Op dit moment worden de Muy en de Slufter, twee internationaal vermaarde natuurgebieden, ernstig bedreigd door kustafslag en recreatie. Voor een goede bescherming van dit waardevolle gebied is volgens haar een "zeewaartse kustverdediging" noodzakelijk. Het dichtschuiven van de valleien door Rijkswaterstaat voor de aanleg van zanddijken dient te worden beëindigd. Door dit geschuif met zand zijn al teveel waardevolle duinvalleien verloren gegaan. De recreatiedruk op Texel dreigt volgens Sytske Dijkse uit de hand te lopen. In 1973 is in het recreatieplan een maximum aantal slaapplekken vastgesteld van 47.000. Dit aantal was afgestemd op o.a. de draagkracht van het duingebied. Sindsdien is echter het aantal dagjesmensen flink toegenomen, is het areaal duingebied verkleind door kustafslag en is het aantal bezoekers in voor en najaar veel groter geworden. Dit zijn allemaal ontwikkelingen die een heroverweging van het maximum aantal slaapplekken noodzakelijk maken. De gemeente Texel wil hier echter niets van weten en houdt vast aan het destijds gekozen aantal slaapplekken. Ook het toenemend toeristisch autoverkeer in en buiten de duinen, een doorn in het oog van de Werkgroep Landschapszorg Texel, is een ontwikkeling waar de gemeente Texel nog veel te weinig aan doet. Midden in het duin liggen nog steeds grote parkeerplaatsen en worden de paviljoens uitgebreid.

Staatsbosbeheer

Het beheer van de duinen op Terschelling kwam uitgebreid aan de orde tijdens de lezing van Harry Horn van Staatsbosbeheer. Zijn verhaal over de experimenten met begrazing in de duinen, het beheer van de dennenbossen en de afgifte van jachtvergunningen viel echter niet geheel in goede aarde. Ten aanzien van de begrazing in het duingebied werd Staatsbosbeheer een onafhankelijk en slecht onderbouwd beleid verweten. Met name werd getwijfeld aan de doelgerichtheid van de experimenten. Uit een aantal reacties viel duidelijk op te maken, dat de introductie van grazers als koeien, schapen en paarden alleen wenselijk is, wanneer vooraf het doel en het nut goed zijn onderzocht. En als het even kan moet de natuurlijke grazer in de duinen, het konijn, zijn gang kunnen gaan en niet worden afgeschoten. Ten aanzien van de dennenbossen werd Staatsbosbeheer gebrek aan lef verweten; een gebrek aan lef om de aangeplante dennenbossen aan te pakken en om te vormen tot een natuurlijke duinvegetatie. Ook werd Staatsbosbeheer een gebrek aan lef verweten ten aanzien van de jacht; een gebrek aan lef om de jagers duidelijk te maken, dat het maar eens uit moet zijn met het nodeloos afschieten van dieren in een natuurgebied. De vraag kwam zelfs naar voren, of bij Staatsbosbeheer het natuurbeheer wel voorop staat.

Een fascinerend natuurlijk proces is de ontwikkeling van de Razende Bol bij Texel (foto: J. Nauta).

Ameland

Het Waddeneiland Ameland kwam aan de orde tijdens de lezing van Ultsje Hosper, beheerder van It Fryske Gea. Na een uitgebreide bespreking van de historie en het landschap van dit schitterende eiland kwamen de problemen aan de orde die er spelen. Dit zijn o.a. de winning van water en aardgas. Door de waterwinning is de afgelopen jaren grote schade toegebracht aan de duinvalleien nabij Hollum en Buren; een schade die met een beëindiging van de waterwinning en aanvoer van drinkwater vanaf de vaste wal zou kunnen worden hersteld. Het grote gevaar van de gaswinning op Ameland is een bodemdaling, die met name aan de noordzijde van het eiland enkele decimeters kan bedragen en een directe bedreiging vormt voor de kwelders.

Niets doen

Eric Wanders van de Stichting Duinbehoud hield aan het eind van de dag een pleidooi voor de moeilijkste vorm van duinbeheer, nl. "niets doen". Tijdens zijn vele tochten over de Waddeneilanden had hij zich met name gestoord aan de aanleg en het onderhoud van de stuifdijken. Volgens hem is het handhaven van deze stuifdijken uit de tijd en verstoren zij de natuurlijke processen op de Waddeneilanden. Ten aanzien van sommige van deze stuifdijken is een beheer van "niets doen" gewenst om het natuurlijke proces tussen zee, wind en regen weer een kans te geven. Hij ontleende daarbij voorbeelden aan Terschelling en Schiermonnikoog.

Het schuiven met zand in waardevolle duinvalleien moet vervangen worden door een zeewaartse kustverdediging (foto: Lieuwe Dijkse).

